

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

12.2.2025

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00230 Valtioneuvosto
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö 20.1.2025 (VN/2130/2025-MMM-2)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto maa- ja metsätalousministeriön ehdottamista kalastussääntöön tarvittavista muutoksista Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisia vuotta 2025 koskevia neuvotteluja varten.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut lausuntopyynnön aineistoon koskien Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeista vuodelle 2025 ja lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 1§ edellyttää kalastuksen järjestämistä siten, että kalastuksen tulee olla kohtuullista kalakantojen suojelun ja kestäväen käytön kannalta. **SVK huomauttaa, etteivät lausunnolla olevan kalastussäännön jokisuun merialueen kalastukseen vuonna 2024 sovelletut aikarajoitukset ohjaa kaikkien Tornionjoen kalakantojen kalastusta kestäväällä tavalla.** Meritaimen on edelleen uhanalainen huolimatta taimenkannan lievästä vahvistumisesta. Tornionjoen lohien nousumäärässä tulee pitää minimimitavoitteena kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian linjausten mukaista nousumäärää, jolla tähdätään 80 % smolttituotannon tavoitteeseen. Nykyisen tieteellisen arvion (LUKE ja SLU 2024) mukaan 80 % smolttituotanto saavutetaan Tornionjoella noin 41 000 lohien nousumäärällä.

Tornionjoen vaellussiikakanta on heikentynyt ja jokeen nousevien siikojen keskikoko on pienentynyt. Vaellussiian kaupallista kalastusta jokisuistossa on tarpeen rajoittaa nykyisestä tasosta kannan voimistamiseksi. Tornionjoen vaellussiian osalta erittäin suuri merkitys kannan vahvuuteen, kutukalojen määrään ja kokoon on koko Pohjanlahden alueen voimakkaalla verkkokalastuksella. Vaellussiian verkkokalastuksen säätelyssä on tarve edelleen kasvattaa sallittuja minimisolmuvälejä nykyisestä koko merialueella.

Harjuskannan tilasta Tornionjoella on saatavissa vain vähän tutkittua tietoa. Nykytiedon mukaan harjuskanta on joen yläosilla vahva ja alaosilla mahdollisesti hieman taantunut, mutta ei vaarantunut.

Harjuskantaa suojellaan Tornionjoen alueella pyyntimittasäätelyllä, syksyisellä yleisellä kalastuskiellolla ja harjuksen kevätaikaisella kuturauhoituksella.

Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen ja siihen kuuluvan Tornionjoen kalastussäännön 11 § mukaan lohen ja taimenen ammattimaisen kalastuksen saa aloittaa merialueella kiinteillä pyydyksillä aikaisintaan 17. kesäkuuta ja viimeistään 29. kesäkuuta. Vuonna 2024 Tornionjokeen nousi vähäinen määrä yhden merivuoden lohia, jonka perusteella voidaan olettaa 2025 jokeen nousevan lohimäärän jäävän kahden tai useamman merivuoden ikäisten kutukalojen osalta jälleen huomattavasti kansallisesti asetettua tavoitetasoa pienemmäksi. Vuonna 2024 lohien nousumäärä jäi Luken kaikuotauksen perusteella Tornionjoella myös kokonaisuudessaan hälyttävän alhaiselle noin 23 000 kappaleen tasolle. Lohenkalastuksen aloittamisaikaa kiinteillä pyydyksillä jokisuun merialueella tulee siirtää lohikannan tilan ja suotuisan kehityksen turvaamiseksi vuonna 2025 mahdollisimman myöhäiseksi.

Lohen kaupallista kalastusta muulla Pohjanlahden merialueella ohjaaviin kansallisiin asetuksiin tehtiin muutoksia kaudelle 2017 ja ne ovat edelleen voimassa. Aiemmista säädöksistä poiketen kaupallisen kalastuksen sallittua lohen kalastusaikaa varhennettiin koskemaan myös kevätkalastusta. Keväällä tapahtuva lohen kaupallinen kalastus lisää valikoimatonta sekakantakalastusta merellä ja kohdistuu suurikokoisiin aikaisin keväällä vaeltaviin emolohiin, joilla on suuri merkitys lohikantojen lisääntymiselle. Aikaisin keväällä aloitettava kaupallinen kalastus kohdistuu voimakkaammin villeihin lohikantoihin kuin istutuskantoihin, joiden päävaellus ajoittuu viljelejä lohikantoja myöhäisempään ajankohtaan. Pohjanlahden kalastussäädökset vaikuttavat suoraan myös Tornionjoen lohikannan nousumääriin.

Tornionjoen villin lohikannan poikastuotannon tavoitetaso saavuttamiseksi jokisuun merialueen loheen kohdistuvan kiinteillä pyydyksillä tapahtuvan kalastuksen aloitusajaksi tulee neuvotteluissa esittää voimassa olevan kalastussäännön mukaista viimeistä mahdollista aloituspäivää 29. kesäkuuta 2025 Suomeen ja Ruotsiin. Tällä muutoksella Tornionjokeen pääsisi nousemaan kudulle enemmän kahden tai useamman merivuoden ikäisiä lohia, joiden määrän on havaittu vähentyneen voimakkaasti vuosina 2023 ja 2024. Tornionjoen suiston edustan merialueen lähimmistä tilastoruuduista kaupallisessa kalastuksessa pyydetty lohisaalis oli vuonna 2024 Ruotsissa ja Suomessa yhteensä samaa suuruusluokkaa, kuin jokeen nousseiden lohien kokonaismäärä. Kaupallinen kalastus Tornionjokisuun läheisillä merialueilla on lohikannan heikkoon tilaan peilaten kokonaisuutena aivan liian voimakasta.

Tornionjoen lohikannan heikon tilan takia on syytä harkita jokialueen kalastukselle kalastajakohtaisista kausikiintiöistä, jotka koskisivat kaikkia kalastusmuotoja (vapa, verkko, lippo). Kalastajakohmainen kiintiö voisi olla esimerkiksi 4-6 lohta kaudessa. Kausikiintiöt tulisi asettaa voimaan määräaikaisina lohikantojen ollessa kansallista tavoitetasoa heikompia.

Vapa- ja lippokalastusta on jo useita vuosia säädelty lohen saaliskiintiöllä yksi lohi kalastajaa kohden 24 tunnin aikana, pyyntimitoilla, sekä ajallisilla ja alueellisilla rajoituksilla. Nämä säädökset tulisi pitää samansisältöisinä voimassa kalastuskaudella 2025.

Jokialueella sallitun kalastuskauden pituutta on syytä rajoittaa vuonna 2025. Vapakalastuksen kalastuskauden lyhentämisellä saavutettava vaikutus jokialueen lohisaaliin pienenemiseen on suurin elokuussa. Elokussa pyydetään noin puolet koko vapakalastuksen lohisaaliista. Näin ollen mahdollinen kalastuskauden lyhentäminen jokialueella on perustelluinta tehdä elokuun loppupuolella. Vaihtoehtona kalastuskauden lyhentämiselle olisi mahdollista säätää suurten naaraslohen vapautuspakko elokuun ajalle. Elokussa lohet selviävät vapautuksen yhteydessä tapahtuvasta käsittelystä paremmin, kuin kalastuskauden alussa.

Vuoden 2024 kalastusta koskevassa pöytäkirjassa Könkämäenon hidasvirtaisilla osuuksilla on sallittua kalastaa verkoilla muita kaloja kuin lohta, taimenta ja nieriää 15.–30. syyskuuta, mutta vapakalastus on vastaavana aikana epäjohdonmukaisesti kielletty samoilla alueilla.

Sopimuksen soveltamisalueeseen kuuluvan Kilpisjärven kalastussäännöt poikkeavat toisistaan Ruotsissa ja Suomessa. Valtakunnanraja jakaa järven pitkittäin kahteen osaan, mutta käytännössä kyseessä on vain veteen piirretty viiva. Kalavedenhoidollisesti olisi perusteltua yhtenäistää kalastussäännöt koskemaan samansisältöisinä koko järveä. Esimerkiksi nieriän osalta on Suomen puolella voimassa 40 cm alamitta ja vapakalastuksessa yhden nieriän kiintiö 24 tunnin kalastuksen aikana. Ruotsin puolella ei ole nieriällä lainkaan alamittaa eikä saaliskiintiötä. Kalastusluvat ovat Kilpisjärvellä voimassa vain sen valtion alueella, jonne ne on ostettu. Vapakalastuksen osalta olisi parempi käytäntö sallia kalastaminen koko Kilpisjärven alueella yhdellä kalastusluvalla riippumatta luvan ostopaikasta. Käytäntö olisi näin ollen sama, kuin sopimusalueen jokikalastuksessa. Kilpisjärven vapakalastuksen lupamyynnin järjestämisestä vastaavat Suomessa Metsähallitus ja Ruotsissa Länsstyrelsen Norrbotten. Verkkokalastuksen osalta pöytäkirjan säädöksiin tulisi kirjata silmäkoon lisäksi näkyviin solmuväli mahdollisten sekaannusten välttämiseksi.

Spinnflugakalastuksen rajoitusten tulisi koskea Matkakoskella myös Ruotsin rantaa ruotsalaisten ja suomalaisten kalastajien tasapuolisen kohtelun toteutumiseksi. Spinnflugakalastuksen rajoitusalueilla vastaavien välineiden ja useampien koukkujen käytön rajoittaminen on kannatettavaa säännön yksiselitteisen toimivuuden kannalta.

TAUSTAA

Suomi ja Ruotsi tarkastelevat vuosittain tarvetta muuttaa Tornion-Muonionjoen kalastussääntöä, mikäli kalakantojen tila sallii muutokset tai vaatii säännön muuttamista. Lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että vuonna 2024 sovelletut määräykset pääosin ylläpidetään.

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoja ja perusteltuja ehdotuksia kalastussääntöön tarvittavista muutoksista Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisia vuotta 2025 koskevia Ruotsin kanssa käytäviä neuvotteluja varten. Lausunnoissa on mahdollista antaa ehdotuksia perusteluineen siitä, onko kalastussäännön 16 §:n mukaisesti kalastussääntöä tarpeellista mukauttaa tai siitä poiketa, ottaen huomioon kalakantojen tila. Maa- ja metsätalousministeriö pyytää ehdotuksia, miten kalastuskaudella 2023 ja 2024 havaittuun heikkoon lohen nousuun Tornionjokeen tulisi reagoida.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Petter Nissén (valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja